

GÜNÜMÜZÜN EĞİTİM ORTAMLARINDA RESİMLİ ÖYKÜ TASLAĞI (STORY-BOARD) VE ÖYKÜLEŞTİRME (STORYLINE) TEKNİKLERİNİN İŞLEVLERİ

*İnci YAKUT**

Özet

Bu çalışma Eğitim-Öğretim Alanlarında etkili iletişim tekniklerinden öyküleştirme (storyline) tekniği ile resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniğinin işlevlerini ve uygulanış biçimlerini ortaya koymak amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada eleştirel literatür değerlendirmesi yapılmıştır.

Bu eği-tim-öğretim tekniklerinin ortak amacı bir konu ya da probleme ilişkin betimleme ve açıklama yaparken ve karar alırken ya da probleme çözüm bulurken tüm bunları uygun öğrenme yaşantıları içinde gerçek-leştirilmesini sağlamaktır. Çalışma sonucunda öyküleştirme tekniği ve öykülü resimli taslak tasarımı tekniğinin sahip oldukları amaç, hedef, ilkeler ve uygulanış biçimleri nedeniyle öğrenci merkezli ve katılımcı öğrenme yaşantılarına olanak tanıyan bununla ilgili kaynak ve materyale, aktivitelere, araştırma ve öğre-tim tekniklerine sahip bulunan yaratıcı teknikler olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: İletişim, Öyküleştirme Tekniği (Storyline), Resimli Öykü Taslağı Tekniği (Storyboard), Anlatı,, Oluşturmacı Öğrenme, Katılım, Yorumlayıcı Paradigma

* Doç.Dr., Kocaeli Üniv.İletişim Fak. Sinema Anabilim Dalı, incyakut@hotmail.com

THE FUNCTIONS OF TECHNICS OF STORYBOARD AND STORYLINE IN THE NOWADAYS EDUCATION ENVIRONMENTS

Abstract

This study is a descriptive work which was made to put forward the functions and the ways of application of storyline technic and storyboard design technic at the education and training areas. It is made critical literature in this study.

The common aim of these technics are to create within appropriate learning experientials them while describing, explaining, making decision, solving a problem related to an issue and problem. In result of the study, It is put forward that the technics of Storyline and storybo-ard are creative technics providing with student-centered and participatory learning experientials and sources, activities, researches and training technics related this because of their aims, targets, principles and the ways of application.

Keywords: *Communication, Storyline Technic, Storyboard Technic, Narrative, Constructivist Learning, Participation, Interpretative Paradig*

1.GİRİŞ

Bu çalışmada günümüz eğitim-öğretim ortamlarında bireylerin gelişimlerini olumlu yönde etkileyebilecek öğrenme yaşantıları geçirmelerini sağlamak amacıyla oluşturulmuş yara-tıcı öğretim tekniklerinden sanat yoluyla eğitim anlayışı içinde kullanılan öyküleştirme (story-line) tekniği ile resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniğinin işlevleri ve uygulanış biçim-leri ortaya konmak istenmiştir.

Günümüzde eğitim-öğretim ortamlarından beklenen toplum-daki gelişmelere ve bireylerin zihinsel-bilişsel, psikolojik ve sosyal gereksinim ve isteklerine bağ-lı olarak oluşturulan öğretim teknikleri ile uygun öğrenme yaşantılarının meydana getirilmesi-

dir. Öyküleştirme tekniği ile resimli öykü taslağı tasarımı tekniği amaçları, ilkeleri ve uygulanış biçimleri ile yorumlayıcı sosyal bilim paradigması ve oluşturmacı (inşa eden) öğrenme anlayışı-nın temel söylemlerinden yola çıkılarak oluşturulmuş tekniklerdir. Söz konusu tekniklerin genel olarak amacı metinsel ya da resimle öyküleme yaptırma yoluyla bireylere bir konuyu veya problemi neden-sonuç ilişkileri içinde ele almalarını, betimleme ve açıklama yapmalarını, konu ve problemle ilgili karar almalarını ve çözüm yolları bulmalarını sağlayacak bilgi, beceri ve de-neyimleri bir süreç içinde kazandırmaktır.

Tüm bunların gerçekleşebilmesi için bireylerin zihin-sel-bilişsel, psikolojik ve sosyal gereksinim ve isteklerine uygun öğrenci merkezli ve katılımcı, aktif öğrenme yaşantılarını geçireceği ortamların oluşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öyküleştirme tekniği ile resimli öykü taslağı tasarımı tekniği bu öğrenme yaşantılarını oluşturacak niteliklere sahip yaratıcı teknikler olarak görülmektedir.

Bu çalışmada öyküleştirme (storyline) tekniği ile resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniğinin işlevlerini ve uygulanış biçimlerini ortaya koymak amacıyla eleştirel literatür değerlendirmesi çalışması yapılmış olup araştırma bu yönüyle betimsel bir çalışmadır. Araştırma öncelikle günümüz eğitim-öğretim ortamlarının nitelikleri ortaya konmuş, daha sonra sırasıyla öyküleştirme (storyline) tekniği ve resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniğinin işlevleri ve uygulanış biçimleri incelenmiştir.

2. Günümüz Eğitim-Öğretim Ortamlarının Özellikleri

Çağımız toplumlarındaki özellikle sosyo-kültürel ve ekonomi-teknoloji alanlarında meydana gelen hızlı değişimler eğitim ortamlarında da bireylerin gerek psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin sağlıklı ve doğru bir şekilde oluşmasına gerekse bilgi ve becerilerinin hızlı, kolay ve doğru bir şekilde artmasına olanak sağlayabilecek ve olumlu katkılarda bulunacak, katılımın sağlanmasına ve deneyim kazanmaya odaklı, bireyin hayal dünyasını geliştirecek daha yaratıcı görsel, işitsel ve kinetik öğrenme tekniklerinin kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

Enfor-masyon / bilgi çağının tüm alanlarındaki hizmet ve çalışmaları, tekrara dayanan rutin işler ol-mayıp yaratıcılığı, yaşam boyu öğrenmeyi, bilginin nasıl elde edilip etkili bir şekilde kullanıla-bileceğini ve üretilebileceğini öğrenmeyi, çoklu kaynaklardan ve materyallerden öğrenmeyi, toplumsal sorumluluğu, duygusal gereksinimleri, insan-insan iletişimini uygulamayı ön plana çıkartan aktivitelerdir (Bozkurt, 2000, 73, 81-82, 191-195). Toplumdaki hızlı, sürekli ve yeniliği arayan değişimlere koşut olarak günümüzün birey ve toplumsal gruplarından beklenen, toplumda her alanda aktif olarak yer almaya ve sorumluluk yüklenebilmeye hazır olmaları, çevre-lerine karşı duyarlı olup hem günün değişen koşullarını izleyerek uyum sağlayabilmeleri hem de bu koşulların değiştirilip geliştirilebilmesine katkıda bulunabilmeleri ve sürekli öğrenme ve çevresiyle etkileşim içinde olma niteliklerine sahip olabilmeleridir. Bireylere bu nitelikleri kazandıracak toplumsal grupların başında ise aile ve okul gelmektedir.Okul bu niteliklerin profes-yonel bir ortamda bireylere kazandırılması için önemli katkı sağlayan resmi bir grup olarak görülmektedir.

Günümüzün toplumsal yaşantısı içine görsel, işitsel, görsel-işitsel ve yazılı kitle iletişim araçlarının hızlı ve artan bir şekilde dahil olması tüm toplumsal kurumlardaki işleyişi ve yapıyı da etkisi altına almış bulunmaktadır. Kitle iletişim araçları, içinde yaşadıkları toplumun bir ürü-nü olup aynı zamanla toplumu da etkileyerek değişimine katkıda bulunabilmektedirler. Eğitim ve öğretim ortamları da genel olarak toplumsal yaşantıdaki değişimlerin hem yansıdığı hem de bu değişimlerin oluşmasına ve gelişmesine önemli katkı sağlayan alanlar olduğundan bu alan-ların toplumdaki kitle iletişimi ile ilgili tüm oluşumlardan ayrı düşünölemeyeceği bir gerçektir. Eğitim alanında sürekli olarak toplumdaki değişim ve gelişmelere uygun öğretim teknikleri ve aktiviteler oluşturulup geliştirilmekte, denenmekte ve revize edilip yenilenmektedir. Bunlar-dan önemli bir kısmı da görsel, işitsel, görsel-işitsel ve yazılı iletişim araçlarının amaç, hedef ve kullanımlarından esinlenilerek ve yararlanılarak oluşturulan öğretim teknikleri ve aktiviteler-dir. Burada amaç bireylerin psikolojik, zihinsel ve sosyo-kültürel gelişimlerini ve bilgi ve beceri edinimlerini, toplumsal hayatın değişen koşullarına hem uyum sağlayabilecek hem de onu değiştirip geliştirebilecek şekilde gerçekleştirebilmek için toplumdaki dönüşümleri göz önüne alan uygun dinamik eğitim ve öğrenme ortamlarının oluşturulmasına çalışmaktır. Günümüz koşullarına uygun

eğitim ve öğrenme ortamlarının varolabilmesi, bireyi, onun katılımını, aktif öğrenmeyi, yaratıcılığı, çoklu kaynaklardan ve materyallerden yararlanmayı öne çıkaran öğren-ci merkezli ve etkileşime dayalı öğrenme anlayışlarını ve buna bağlı olarak geliştirilen öğretim tekniklerinin ve sınıf içi ve dışı aktivitelerin birarada kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Görsel, işitsel, görsel-işitsel ve yazılı iletişim araçlarının bireyi, deneyimi, yaratıcılığı, katılımı, etkileşimi öne çıkaran yönleri bu araçların eğitim-öğretim ortamlarında eğitim ilke, amaç ve hedeflerine göre uyarlanarak uygulanmasına ve böylece buna uygun öğretim teknik ve materyallerinin oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Eğitim-öğretim alanında kullanılmaya başlanan ve 20. yy'ın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan yaratıcı öğretim tekniklerinden öyküleştirme tekniği (storyline) edebi metin yazımı olan ve aynı zamanda yazılı iletişim aracı olarak da görülen ro-man ve öykü yazımından ve yine görsel- işitsel iletişim alanı olarak tiyatrodaki oyun-öykü met-ni geliştirme ve sinemadaki öykünün senaryolaştırılması çalışmalarından esinlenilerek oluşturulmuştur. Yine aynı dönemde ortaya çıkan ve öyküleştirme tekniği ile yakın bağı olan bir başka yaratıcı öğretim tekniği olan resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniği ise animasyon ve sinema alanında sergilenecek sahnelerin-planların yapım-çekim öncesi öngörselleştirilmesi çalışmalarından uyarlanarak geliştirilmiştir.

Son yıllarda öğrenme üzerinde yapılan çalışmaların çoğunda odak noktası aktif öğrenme olup bunun üzerine temellenen yaklaşımlar içinde oluşturmacı (inşa eden) öğrenme yaklaşımı da önem taşıyan bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır (Yanpar, 2006, 21-32). Oluşturmacı öğrenme çok materyalli çalışmayı, gerçek ortamlarda bulunmayı, gözlem ve görüşme yapmayı, grupla sosyal yaşantı içinde öğrenmeyi, birçok aktiviteyi ve öğretim tekniğini birarada kullanmayı gerektiren öğrenci merkezli bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu çalışmanın konusu olan öyküleştirme tekniği (storyline) ile resimli öykü taslağı (storyboard) tasarımı tekniği uygulanma amaçları, ilkeleri ve uygulanış biçimleri açısından oluşturmacı öğrenme anlayışı ile oluşturulmuş teknikler arasında yer alabilmektedir.

3.Yaratıcı Öğretim Teknikleri Olarak Öyküleştirme (Storyline) Tekniğı Ve Resimli Öykü Taslağı (Storyboard) Tasarımı Tekniğı

Günümüzde eğitim alanında özellikle öne çıkan oluşturmacı (inşa eden) öğrenme yaklaşımları içinde öğrencileri öğrenme yaşantısında aktif kılacak, gelişimlerinin birçok yönüne olumlu katkılarda bulunacak, yaratıcılıklarını ve hayalgüçlerini geliştirecek, kavramalarını kolay-laştıracak, gruba katılımlarını ve işbirliği içinde hareket etmelerini sağlayacak ve bunlar için de çeşitli aktiviteleri bir arada yapmalarına olanak tanıyacak öğretim teknikleri oluşturulmaktadır. Bu yaratıcı öğretim tekniklerinin kullanımı sadece okullar ve sınıflarla sınırlı olmayıp eğitim ve öğretim sürecinin yer aldığı tüm kurumsal hizmet alanlarında (işletmeler-işyerileri, sağlık, sosyal hizmetler v.s.) gerçekleşmektedir. Günümüzün yaratıcı öğretim ve iletişim tekniklerinden öykü-leştirme ve resimli öykü taslağı tasarımı tekniklerinin amaç, hedef ve uygulanış biçimleri açısından birey katılımını ve deneyimini öne çıkartan oluşturmacı (inşa eden) öğrenme anlayışı çerçe-vesinde oluşturulmuş tekniklerdir. Oluşturmacı öğrenme anlayışı bu yönüyle yorumlayıcı sos-yal bilimler paradigması içinde yer alan bir anlayıştır ve esasta bu paradigmanın temel kavram ve ilkelerinden yola çıkılarak geliştirilmiştir. Bu bölümde son zamanlarda üzerinde oldukça durulmaya başlanan öğrenme teknikleri arasında yer alan öyküleştirme tekniğinin ve görsel öyküleştirme de denilebilen resimli öykü taslağı tasarımı tekniğinin amaç ve kullanım özellikleri hakkında bilgi verilecekti.

3.1. Öyküleştirme (Storyline) Tekniğinin İşlevi ve Uygulanışı

Öyküleştirme tekniğı eğitim alanında ilk defa yirminci yy'ın ikinci yarısı içinde İskoçya da oluşturulmuş, ve zamanla uygulanışı, planları, kullanılan aktiviteler ve diğer öğretim teknik-leri ile birleştirilmesi konularında geliştirmeler yapılarak daha yaratıcı bir öğretim tekniğı haline getirilmiştir (Solstad, 2009, 1-15). Öyküleştirme tekniğinde öncelikle üzerinde durulması gereken konu, öyküleştirme süreci ve bunun aşamalarına baktığımızda öncelikle öykü ve anlatı yapısı ile ilgili kavramlardır. Bir öykü ister gerçeğı yansitsın isterse yoğun dramatik- kurmaca özel-liklere sahip olsun bir anlatı yapısı içinde ele alınıp biçimlenmektedir (Foss, 2009, 11-12, 17).

Anlatı duyduklarımızı ve gördüklerimizi oluşturan olaylar düzlemi (içerik) ve nasıl gördüğümüzü ve nasıl duyduğumuzu belirleyen biçim düzlemi (biçim) olarak birbirine bağlı iki kısımdan oluşmaktadır. Öykü olaylar düzleminde yer alıp onu oluşturan olay örgüsü, mekan, zaman, karakter, kostüm, dekor, renk, ışık, ses gibi anlam yaratan unsurlardan meydana gelmekte ve tüm bu unsurların biçim düzlemindeki yazılı, sözlü, görsel, görsel-işitsel, işitsel anlatım tekniklerine göre düzenlenip şekillenmesiyle aktarımı yapılmaktadır. Chatman'a göre anlatının içeriğini oluş-turan öykü, anlatının aktarım yapısına (sözlü, sinemasal, bale, pandomim v.s.) göre düzenle-nerek ifade edilmektedir (Chatman, 2008, 23). Burada öykünün ve onun aktarımında kullanılacak aktarım tekniklerinin karşılıklı etkileşime sahip olduğunun ve her birinin tek başına bir anlam yaratmadığının bilinmesi önem taşıyan bir konudur. Burada farklı anlatım teknikleri ile aynı öykü unsurlarının etkileşimi sonucunda farklı anlamlara ve mesajlara ulaşılabileceğinin gözönünde bulundurulması gerekir.

Bir anlatının kullanılmasına ihtiyaç duyulan alanlar genellikle bir konu ve probleme ait olayların ortaya çıktığı, geliştiği ve sonuçlandığı ve bir öyküyü oluşturan ana unsurların (olaylar dizisi, mekan, zaman, karakter v.s.) yer aldığı alanlar (performans sanatları, medya, edebî me-tin, eğitim, bilim, kurumsal hizmet v.s.) olup bunlar çoğu zaman kendilerine özgü öykü ve aktarım biçimlerine de sahiptirler. Genellikle sanat, medya edebiyat gibi hayal gücünün, yaratıcığın ve soyutlamanın daha yoğun olarak kullanıldığı alanlardaki anlatıda konunun öykü ve aktarım biçiminde dramatik, kurmaca bakış hakim olurken eğitim, bilim, kurumsal hizmet gibi alanların anlatısında yer alan öykü ve aktarım biçiminde de gerçekçi yön daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Bir anlatının yapısı ve türü kullanıldığı alanlardaki tema-konuların öyküleştirilmesinde farklı oluşumların ortaya çıkmasına sebep olabilecektir. Klasik anlatı yapısında bir öykünün çeşitli kodlar (söz, yazı, görsel, eylem) ve semboller yardımıyla kolay anlaşılır ve yoruma açık ol-mayan bir şekilde birbirini izleyen olaylar arasında neden ve sonuç ilişkilerinin kurularak anlaşılması söz konusu olmaktadır. Klasik anlatı çerçevesinde bir konunun öyküleştirmesi tarih sah-nesinde öncelikle

sanat, edebiyat ve medya (sinema, reklamcılık, animasyon v.s.) alanlarında görülmektedir. Söz konusu alanlarda bir öyküyü oluşturan tüm unsurların (olay örgüsü, mekan, zaman, karakter, kostüm v.s.) birbirine bağlı olaylar zinciri içinde başlangıç, gelişme ve sonuç aşamaları ile açık bir şekilde anlatılmasına ve mesajların doğrudan iletilmesine her zaman ihti-yaç duyulmuştur. Daha sonra bu alanlarda modern anlatı yapısına uygun üretimlerin yapılma-sına da ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Özellikle son dönemde (20.yy'ın sonları) eğitim, bilim ve diğer kurumsal hizmet alanlarında öyküleştirmenin yaratıcı, katılımı ve etkileşimi sağlayıcı etkili bir öğretim ve iletişim tekniği olarak kullanılması gereği ortaya çıkmıştır.

Diğer anlatı biçimi olan modern anlatı ise bir karmaşık anlamlama sistemi yaratıp olay-lar arasındaki ilişkiye ya da ilişkisiz enformasyona yönelmekte, soyutlama, kendini yansıtmaya ve öznellik üzerinde durmakta ve yorumun belirsizliğini öne çıkarmaktadır (Kovacs, 2010, 65). Bu yönüyle modern anlatı yolu ile öyküleştirme soyutlama ve hayal gücü ve yaratıcılığın daha fazla öne çıktığı sanat, edebiyat ve medya alanlarında daha çok kabul görmekte ve diğer alanlarda (eğitim, bilim ve diğer kurumsal hizmetler) ise soyutlama ve hayal gücüne ihtiyaç duyulan yerlerde kullanım olanağı bulabilmektedir. Öyküleştirmenin kullanıldıkları alanlara (sanat, edebiyat, medya, eğitim v.s.) ve sahip oldukları anlatı yapısına göre amaçları ve uygulanış biçimleri değişmekte ve farklı özelliklere sahip olabilmektedir. Genelde medya alanında özelde de sinemada öyküler uzun tasvirleri ve ayrıntıları temel almayan genellikle eylem ve harekete, karşılıklı konuşmalara ve görselliklere odaklanan biçimde oluşturulur ve buna da senaryo adı verilir. Senaryo, bir hikayenin görsel şekle sokulmayı bekleyen olaylarını ve dramatik anlarını içeren özel bir yazım biçimidir (Rea ve Irving, 2004, 57). Sinema görsel-işitsel bir alan olduğundan öyküleştirmenin de bu alanın özel-liklerine uygun görsel-işitsel unsurları öne çıkaracak şekilde ve hareketli görüntülerden ve ses-ten bir anlam oluşturmak amacıyla yapılması önem taşımaktadır. Öyküleştirme işletme, rehberlik ve danışma, sosyal hizmetler gibi birçok kurumsal hizmet alanlarında genellikle konuları be-timleme ve açıklama, karar alma, soruna çözüm bulma amacıyla kullanılmaktadır. Bu yönüyle eğitim alanındaki kullanımıyla benzer özelliklere sahiptir. Hatta kurumsal hizmet alanlarında bir konu ya da problem alanını tanıtmak, kişileri düşünmeye sevk etmek ve bilgi edinmelerini sağ-lamak amacıyla bir sunum yapılmak

istendiğinde de düşünceleri odaklamak amacıyla öyküleştirme tekniği uygulanarak bir sunum metninin yazımı gerçekleştirilebilmektedir (Atkinson, 2005, 2-15).

Öyküleştirme eğitim alanında bir öğretim tekniği olarak öğrencilerin katılımlı (yaparak yaşayarak) ve etkileşimli bir şekilde öğrenmelerini sağlamada etkili bir araç olup burada öğrencilerin gerek öğretmenleriyle gerekse kendi aralarında sürekli işbirliği içinde bulunarak önce-den sahip oldukları bilgi-beceri ve deneyimlerini ortaya çıkarmaları, bunları yeni alanlara uy-gulayarak yeni bilgi -beceriler ve deneyimler inşa etmeleri, grupla birlikte karar almaları ve sorunlara birlikte çözüm bulabilmeleri gibi birçok amacın gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Öyküleştirme süreci sınıfta öğretmenin genellikle konu ve problemle ilgili bir anahtar soru sor-masıyla başlar (Tepetaş ve Haktanır, 2013, 66). Öğretmen sınıf içi aktivite planlarını düzenle-yen, öğrencileri gruplara ayıran, gerektiğinde öğrencileri yönlendiren ve onlarla işbirliği içinde olan kişidir. Öğrenciler öykü yaratma sürecinin esas oluşturucuları olup burada ortaya atılan anahtar soruya yanıt bulma adına birbirleriyle işbirliği içinde hareket ederek araştırma yapan ve çeşitli etkinliklerde bulunmak suretiyle aşamalı olarak öyküyü ortaya çıkaran kişilerdir. Öykü-leştirme tekniği ile öğrencilerden ortaya konulan konu ve problemle bağlantılı olayları ve bun-ların birbirleriyle olan ilişkilerini, olaylarda rol oynayan karakterler ve mekanın niteliklerini öy-künün giriş (tanıtım) , gelişme (çatışma ve çözüm yolları arama) ve sonuç (çözüm) aşamaları içinde ilerleyen betimsel sahneler içinde belirlemeleri ve sonuçta mesaj ileten bir öykü oluştur-maları istenmektedir. Burada çoğunlukla öğrencilerden beklenen, dersin niteliğine göre prob-lem ya da konu ile bağlantılı olarak araştırma yapma, deney, gözlem, görüşme gibi araştırma teknikleri ile tartışma, beyin fırtınası gibi yaratıcı teknikleri uygulama suretiyle gerçek ya da ha-yali olan birbirini izleyen olaylar zincirini, bu olay örgüsünde rol oynayan karakterleri, olayların geçtiği mekan ve zamanı, tarihsel ve kültürel arka plan ve dokuyu, yerine göre karakterlerin kostümlerini, dekor gibi ayrıntıları birbirini izleyen sahneler halinde betimleyerek oluşturmaları ve en sonunda da bir sonuca ulaşarak konu veya sorunla ilgili betimleme ve açıklama yapma-ları, karar almaları, probleme çözüm bulmalarıdır. Öyküleştirme sürecinde sözlü, yazılı, görsel ve görsel-işitsel tüm materyal ve kaynaklardan yararlanılmakta olup sınıf içi tartışma, sunum yap-

ma, panolara resim ve fotoğraf gibi görseller asma, görüşme, gözlem gibi aktiviteler yapılabilmektedir.

Öyküleştirmenin uygulanışında ikinci yol ise öğretmenin dersin niteliğine uygun olarak bir konu ya da problemle ilgili bir öyküyü sınıfta okuması ve buna göre öğrencilerden öyküde geçen olaylar, mekan, zaman, karakter, tarihi ve kültürel arka plan gibi öyküyü oluşturan ku-rucu unsurları detaylı bir şekilde araştırmaları ve yaratıcı öğretim teknikleriyle analiz etmeleri suretiyle sahneler halinde giriş, gelişme ve sonuç aşamaları içinde yeniden betimlemeleri ve bir sonuca ulaşarak konu veya sorunla ilgili betimleme ve açıklama yapmaları, karar almaları ya da çözüm yollarını sunmaları istenmektedir. Öyküleştirme sürecinin sonucunda ulaşılan yargılar ile ilgili sözlü sunumların yapılması ve yazılı metin oluşturulması gerçekleştirilmektedir. Öyküleştirme sürecinin başından sonuna kadar tüm aşamalarında etkin olan olay, karakter ve mekan gibi unsurların neden sonuç ilişkileri içinde ilerleyen öykü oluşumuna olan katkılarının yapılan araştırma ve aktivitelerle belirlenmesi ve kanıtlanması ve bunların sözlü ve yazılı olarak kayıt altına alınması gerekliliği vardır. Öyküleştirme süreci içindeki sözlü sunumlarda ve metin yazımında grafik öğelerle desteklenen ve yazılı açıklamalara da izin veren şablon formlardan da yararlanılabilmektedir.

3.2. Resimli Öykü Taslağı (Storyboard) Tasarımı Tekniğinin İşlevi ve Uygulanışı

Resimli öykü taslağı tasarımı bir öykünün dizi halinde sıralanan resim taslaklarıyla betimlenmesi için yapılmakta olup bu taslakların yapımını öncelikle medya üretiminin iletişimi sağlayan önemli bir parçası olarak 20.yy'ın başında animasyon ve sinema alanında görmekteyiz (Simon, 2007, 3). Medya alanındaki başarılı uygulamalar daha sonra ilerleyen zamanlarda bu tekniğin diğer eğitim ve kurumsal hizmet alanlarında bu alanların amaç ve hedeflerine uygun olarak farklılaştırılarak öğretim ve iletişim amaçlı uygulanmasında etkili olmuştur. Elbette bir öyküyü dizi halinde sıralanan resimlerle anlatma çabalarını mağara duvarları üzerinde çizilen naif çizimlere kadar götürmek mümkün olabilir. Ancak günümüzde resimli öykü taslağı tasarımı bilimin, estetiğin ve kullanılan alanın amaç ve hedeflerine uygun olarak yapılmış

sistemli ve kurallı bir iletişim ve öğretim tekniği olarak karşımıza çıkmakta, medyadan öğretim ve ku-rumsal hizmet alanlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede kullanım alanına sahip olmaktadır.

Eğitim alanında storyboard denilen bir öyküyü betimlemek üzere ardarda sıralanan resimli taslakları, öncelikle resim, fotoğraf gibi görsel materyallerle çalışılmasını gerektiren ve görsel öğrenmeye olanak tanıyan illüstrasyonlar olarak tanımlayabiliriz. Ancak storyboard, yapımı ve sunumu sırasında pek çok sözlü ve yazılı kaynakları gerektirmesi, etkileşimli sınıf içi ve dışı aktivitelerin ve öğretim tekniklerinin uygulanmasına ihtiyaç duyması bakımından görsel öğ-renmeden çok daha fazlasını sağlamakta, birçok öğrenme türünün birarada uygulanmasına ve bu yönleriyle de gelişimin birçok yönünün olumlu etkilenmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca resimli öykü taslaklarının oluşturulmasında grupta çizmek (group draw) gibi bir çok görsel sanat temelli katılım teknikleri de uygulanmaktadır (Mitchell, C., Lange, N. vd., 2011, 219-228). Bir öykünün geliştirilmesi sürecinde genel olarak öykünün ana hatlarını çıkarmak ve düşünce-ler oluşturmak için birbirinden ayrı çerçeveler içinde bir seri resmin sıralı olarak kullanımı ile ya-pılan öykülü resimli taslaklar ile ele alınan olgu hakkında kısa ve özlü, açık, doğru, anlaşılır ve tam tanımlamalar ve betimlemeler yapılmaktadır (Huff-Corzine, 1996, 1).

Resimli öykü taslakları yapımı çalışmaları doğal olarak diğer okuryazarlıklar yanında görsel okuryazarlık bilgi ve becerisine de sahip olmayı gerektirmektedir. Görsel imajların bir dil olduğu kavramı üzerine temelli görsel okuryazarlık görsel imajları anlama ve yaratma kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Gangwer, 2009,2). Genelde sosyal bilimlerde özeldede sosyoloji ve iletişim alanında sosyal çevrede çoğunlukla görülenler teorize edilip açıklanmaya çalışılmakta ve böylece sosyal çevreye dair bilgi ve anlayış elde edilmektedir (Chaplin, 2004, 1-2). Sosyal dün-yayı nasıl gördüğümüz ya da onu görme biçimimiz paradigma ve teoriler tarafından şekillen-mektedir. Sosyal dünyanın görsel boyutu çoğunlukla sosyal olaylar, mekânsal, uzamsal düzenlemeler, insanların görünüşleri ve eylemleri ve hatta zaman algısına yol açan düzenlemeler olarak karşımızda durmaktadır. Sosyal bilimlerde ve özellikle sosyolojide bilgi gerçekliğin temsili ile ilgili olup sosyal dünyanın görsel boyutu üzerinde yapılan

analizler sonucu edilen bilgi genellikle metinsel, sözel kodlarla ifade edilmektedir. Sosyal dünyanın görsel boyutunun temsil edilmesi ise genellikle görseller (imaj) ve metinlerden (sözel) oluşan materyaller aracılığı ile olmaktadır. Chaplin'e göre sosyal dünyayı temsil eden görseller (imaj) ve metinler (sözel) kendi kaynaklarını yansıtmazlar ve onları sahip oldukları kodlarla (görsel kod ve metinsel kod) yeni-den şekillendirirler ki bunlar bir materyali diğerinden ayırır (Chaplin, 2004, 1-3).

Temsil sosyal süreçlerin ifade edilmesi ve katılımı olarak anlaşılabilir ve bu sosyal süreçlerin (sosyal pratikler ve kuvvetler) temsili betimlediği ve onun tarafından da etkilendiği söylenebilir. Böylece temsillerin sadece görsel kod ve metinsel kodları ifade etmediğinin aynı zamanda onların temellerini oluşturan ve dünyayı yorumlamamızı sağlayan sosyal süreçleri de ifade ettiğinin betirilmesi gereklidir. Bu görsel temsiller üzerinde sözel (kelime - metin) araştırma teknikleri uygulanarak yapılan analiz sonucunda elde edilen bilgi de metinsel kodlar ile ifade edilmektedir. Günümüzde metodoloji ve epistemoloji alanlarındaki, teknolojiye ve görsel alanı inceleyen diğer ilgili dallardaki gelişmelerle sosyal araştırma ve görsel temsiller arasındaki mesafe daha daral-makta ve buna göre görsel tasvir, tipografi, sayfa düzeni gibi görsel temsilin kullanımını artıracak teknikler sosyal araştırma ve analize dahil edilmektedir. Bir sayfa üzerinde birlikte bulunan metin ve görsel arasındaki ilişkiyi tespit etmek için onların tüm kompozisyon içinde nasıl düzenlendiklerine bakılması gerekli olup görsellerin sadece kendilerinde bir anlama sahip olmadıkları, aynı zamanda metin gibi diğer unsurlarla ilgili ilişkileri içinde ortaya konulma biçimlerine göre onlara anlam eklendiği ifade edilebilir (Goldstein, 2008 ,5-6). Tüm bilgi alanlarında yazılı metnin öne çıkması ve görsel materyalin de ona eşlik etmesi durumunun sözkonusu olduğu görül-mekle beraber giderek artan bir şekilde söyleminin sayfada temsil edildiği görsel formların önem kazanması ile metin ve görselin birarada bulunduğu bu formlarda sadece yazılı metinde ifade edilen gerçekliğin yansımalarının sözkonusu olmayıp aynı zamanda bu formların görsel kodlara ve onları belirleyen sosyal süreçlere göre kaynaklarını yeniden şekillendirmesi yoluyla gerçekliğin ifade edilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır (Chaplin, 2004, 3). Buna göre sosyal argümanın açıklanmasına katkıda bulunulması sözkonusu olmakta ve böyle görsel ve metnin birleşiminden oluşan karma formlar daha güçlü öğretici araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlatı öyküsündeki olay örgüsünün giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yayılan ardışık sahnelerinin görsel (resim, fotoğraf, grafik v.s.) olarak betimlenmesine ihtiyaç duyulduğunda, storyboard denilen birbirini izleyen öykülü resimli taslaklar oluşturulmakta ve buna göre öykü görselleştirilmektedir. Storyboard (resimli öykü taslağı ya da resimli öyküleştirme) denilen bir-birini izleyen resimli öykü taslakları gerek medya ve sanat (performans sanatları, edebi metin v.s.) alanında gerekse eğitim ve diğer kurumsal hizmet alanlarında olsun ya öyküleştirmenin yapımında metinsel yazım yerine kullanılmakta ya da öyküleştirmenin yazılı metinsel anlatımına destek olarak uygulanmaktadır. Genel olarak resimli öykü taslaklarının oluşturulma amacı ve uygulanış biçimleri içinde yer aldıkları alandaki öykünün sahip olduğu anlatı yapısına ve alanın niteliklerine uygun düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır. Resimli öykü taslaklarının kullanım alanlarını öncelikle medya ortamlarında (sinema, animasyon v.s.) yapım öncesi aşamada ilgili senaryonun görselleştirilmesi, yani, yapımla ilgili öykülü sahnelerin öngörselleştirilmelerinin yapılması amacıyla oluşturulduğunu görmekteyiz. Bu alanlardaki başarılı ve etkili uygulamalar resimli öykü taslağı tasarımının günümüzde diğer eğitim ve kurumsal hizmet alanlarında da uygulanmasına esin kaynağı olmuştur.

Eğitim ve diğer kurumsal hizmet alanlarında resimli öykü taslağı tasarımı, herhangi bir konuyu, düşünce, görüşü ve ya sorunu birbirine neden sonuç bağı ile bağlı olaylar zinciri şeklinde öyküleştirmek ve bu öyküyü de birbirini izleyen resimli taslaklar haline getirmek suretiyle onları (konu, düşünce, sorun) daha hızlı, kolay, anlaşılır ve gerektiğinde detaylarına odaklanan bir şekilde betimlemek, açıklamak, karar almak ve ya soruna uygun çözümler bulmak amacıyla kullanılan bir öğretim tekniğidir. Burada resimli öykü taslakları, daha çok öyküleştirme sırasında (yapımında) kullanılmakta olup öyküleştirmenin metin halinde yazılı olarak değil de daha hızlı, kolay ve anlaşılır bir şekilde görsel olarak meydana getirilmesi amacıyla çeşitli görsel materyallerin (resim, fotoğraf, grafik v.s.) ve bunları destekleyen kısa yazılı açıklamaların yardımıyla oluşturulur. Resimli öykü taslağı tasarımının bir başka uygulama şekli de öyküleştirmenin yazılı metin haline getirilmesinden sonra önemli

görülen bazı sahnelerin ve ayrıntıların vurgu-lanması amacıyla bunların bir de görselleştirilmesinin yapılmasıdır.

Genellikle resimli öykü tas-lakları yapımında öğrencilerden ardarda sıralanan öykü sahnelerinin, dolayısıyla, o sahnede yer alan olay, eylem, karakter, mekan, aksesuar gibi öykü unsurlarının resimlerini kağıt sayfalar ya da karton üzerinde birbirine bağlı şekilde yan yana duran ve sahnelerin sınırlarını temsil eden çizdikleri boş çerçeveler içine becerilerine göre yapmaları istenmekte ya da bu çerçevelere ilgili öykü unsurlarını temsil eden fotoğraf, resim ve grafik materyallerinden oluşan görseller eklemeleri (yapıştırılmaları) beklenmektedir. Sayfada çerçevelerin içinde görselleştirilen sahne-ler üzerinde anlatımı kolaylaştıracak yönü, hareketi v.s. belirten simgeler de yer alır. Ayrıca her çerçevenin altına o çerçevedeki sahneyle ilgili bilgiler veren (hareket, dış sesin söyledikleri v.s.) kısa açıklamalar yazılır. Resimli öykü taslakları yapımında genellikle boş çerçevelerin sayfa üze-rinde yanyana çizili olduğu ve yazılı açıklamaları için çerçeveler altına boş alanların bırakıldığı ha-zır şablon formlardan da yararlanılabilmektedir. Özellikle günümüzde eğitim alanında kullanıl-mak üzere dijital ortamlarda iki boyutlu ve üç boyutlu resimli öykü taslakları yapmak için oluş-turulmuş bilgisayar yazılım programları da bulunmaktadır.

Resimli öykü taslağı tasarımı eğitim alanında derslerde bir öğretim tekniği olarak kul-lanılan görsel-işitsel medya yapımının (belgesel film, kısa film ya da animasyon) gerçekleştiril-mesinde de bu yapımın bir parçası ya da bir aracı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde dersler-de öğrencilerin konuları daha iyi anlamaları ve kavramaları için yaparak-yaşayarak öğrenme anlayışı çerçevesinde bireysel ve grupsal katılımlarını sağlamak yoluyla kısa süreli ve profesyo-nel sektöre göre çok daha basit amatörce görsel-işitsel medya üretimlerini yapmaya cesaret-lendirilmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu çalışmalar sırasında öğrenciler zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini destekleyen sınıf içi ve dışı pek çok aktivitelere katılabilecekler, çeşitli araştırma tekniklerini kullanabileceklerdir. Burada resimli öykü taslakları düzenlemesi yapım-çekim öncesinde üretime yardımcı ve destek olmak üzere yapılan bir görsel planlama çalışması olarak yer almaktadır.

Resimli öykü taslakları medya (sinema, reklamcılık, animasyon v.s.) ve performans sanatları (tiyatro, bale, dans v.s.) alanında genellikle senaryo denilen medya gösterimini destekleyen çekimle ilgili teknik konuları da belirten öyküleştirmenin özel metinsel yazımından sonra senaryo metninin önemli görülen sahnelerinin (mekan, eylem, karakter, di-yalog, çekim açıları, kamera hareketleri v.s.) ve ayrıntılarının çeşitli görsel materyallerle (re-sim, fotoğraf, grafik) ve bunlarla ilgili kısa yazılı açıklamalarla betimlenmesi amacıyla oluşturul-makta ve böylece yapım öncesinde yapım sırası çekilecek ya da düzenlenecek sahnelerin ve önemli ayrıntıların öngörselleştirmenin yapılması ile bunların senaryonun yapımında görevli ekip çalışanlarına (oyuncu, yönetmen, sanat ve üretim yönetmeni, tasarımcı, tekniker v.s.) da-ha hızlı, kolay ve anlaşılır şekilde tanıtılması, açıklanması ve gerektiğinde ekip çalışanlarının öneri ve istekleri doğrultusunda yenilenip değiştirilmesi sağlanmaktadır.

Bunun yanısıra eğitim alanında yaparak yaşayarak öğrenme anlayışı ile bakıldığında öyküleştirme tekniği ile görsel-işitsel medya yapım tekniğinin birleştirilmesinin bireylere yoğun bireysel ve grupsal araştırma yapma, pek çok aktivitelere katılma, hayalgücünü ve yaratıcılığı geliştirme, soyut kavramları somuta dönüştürme olanaklarını tanıması nedeniyle oldukça yarar sağlayacağı söylenebilir. Burada bir konu-probleme yönelik bir soruyla başlayan öyküleştirme sürecinin tüm aşamaları-nın (başlangıç, gelişme, giriş) yazılı ve ya görsel metin haline getirilmesinden sonra medya üre-timine uygun olarak senaryolaştırılmanın yapılması, resimli öykü taslaklarının düzenlenmesi ve sonrasında da yapım-çekimin gerçekleştirilmesi ve kurgunun yapılmasıyla medya üretiminin ta-mamlanması sözkonusu olabilecektir.

4. SONUÇ

Toplum ve grup yaşantısını anlamada ve açıklamada yararlandığımız paradigmlar ve bununla bağlantılı teori, yöntem ve tekniklerin eğitim-öğretim alanlarında alanın özelliklerine göre uygulanması eğitimde verimliliğin ve etkililiğin artırılması ve dolayısıyla birey ve toplumun gelişimi için esas olup özellikle öğrenci, grup, katılım, etkileşimi ve öğrenme yaşantısını temel alan paradigma olan yorumlayıcı

paradigmanın söylemlerini ve kavramlarını dikkate alan öğ-renme anlayışlarını öne çıkararak buna uygun olarak eğitimsel düzenlemelerinin yapılması gereklidir.

Çağımızda toplumsal yaşamın her alanında çoğulcu (pluralist) ve katılımcı yaklaşımlara göre kurumsal hizmet plan-programlarının hazırlanması ve buna göre uygulamaların gerçekleşt-irilmesi önem taşıyan bir konudur. Eğitim - öğretim alanı da bir kurumsal hizmet alanı oldu-ğundan buradaki plan ve programların düzenlenip uygulanmasında kullanılacak öğretim tek-nikleri, kaynaklar, materyaller ve aktivitelerin seçilmesinde, uyarlanmasında ve ya oluşturulup geliştirilmesinde de bu yaklaşımların ve bunu destekleyen oluşturmacı (inşa eden) öğrenme anlayışının hakim olmasına çalışılması ve buna göre düzenlemelerin yapılması önem taşıyan bir konudur. Günümüzün eğitim ortamlarında öyküleştirme tekniği ile öykülü resimli taslak tasarımı tekniği, amaçları, nitelikleri ve uygulanış biçimleri itibariyle çoğulcu (pluralist) ve katılımcı yakla-şımlara ve oluşturmacı öğrenme anlayışına uygun olarak bir çok öğrenme tekniğinin (görsel, işitsel, kinetik), kaynakların ve materyallerin (görsel, işitsel, sözlü, yazılı) ve aktivitelerin (beyin fırtınası, grup tartışması, gözlem, görüşme v.s.) birarada uyumlu bir şekilde kullanımını gerek-tirdiğinden sorgulayan-eleştiren, işbirliği yapan, aktif katılan, yeniliğe açık, çevresiyle uyumlu ve gerektiğinde de çevresinde değişiklik yapabilen bireylerin yetiştirilmesinde önemli işlevlere sahip yaratıcı öğretim teknikleri olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Öyküleştirme tekniği öğrencilerin katılımlı (yaparak yaşayarak) ve etkileşimli bir şekil-de öğrenmelerini sağlamada etkili bir araçtır. Burada öğrencilerin herhangi bir konuyu, düşün-ce-görüşü ve ya sorunu birbirini izleyen olaylar olarak detaylarıyla algılayıp metinsel olarak öyküleştirerek ele alıp betimlemeleri, sorgulamaları ve çözüme ulaştırmaları ve bunun için de uygun öğrenme yaşantıları içinde olmaları, yani, gerek öğretmenleriyle gerekse arkadaşlarıyla kendi araların-da sürekli işbirliği içinde bulunarak önceden sahip oldukları bilgi-beceri ve de-neyimlerini ortaya çıkarmaları, bunları yeni alanlara uygulayarak yeni bilgi -beceriler ve dene-yimler inşa etmeleri, grupla birlikte karar alıp sorunlara birlikte çözüm bulabilmeleri gerekli olmaktadır.

Aynı şekilde resimli öykü taslağı tasarımı tekniğı de sürdürülebilir iletişimi ve katılı-mı etkin kılan bir teknik olup burada da öğrencilerin herhangi bir konuyu, düşünce-görüşü ve ya sorunu birbirini izleyen olaylar olarak vurgulayıcı ana özellikleriyle algılayıp hızlı ve kolay an-laşılır şekilde resimli taslaklar halinde öyküleştirme yoluyla ele alıp betimlemeleri, sorgulama-ları ve çözüme ulaştırmaları ve bunun için de uygun öğrenme yaşantıları içinde bulunarak öğ-retmen ve öğrencilerle sürekli işbirliğı içinde olmaları, sahip oldukları bilgi-beceri ve deneyim-leri ortaya koyup bunları yeni alanlara uygulamaları ve karar alıp sorun çözmede birlikte hare-ke-tmeleri önem taşımaktadır. Eğitim-öğretim alanlarında tüm bu tekniklerin hem öğretmen-ler hem de öğrenciler tarafından işlevsel ve doğru bir biçimde uygulanmasına olanak sağlayaca-k koşulların, yani, uygun öğrenme yaşantılarının oluşturulmasına gereksinim vardır. Bu tek-niklerin hayata geçirilebilmesi için uygun öğrenme yaşantılarının oluşturulmasında öncelikle etkili olan öğretmenlere gerekli bilgi, beceri ve anlayışların kazandırılması ve bu amaçla da öğretmenlere yönelik hizmet öncesi akademik ve hizmet içi kurumsal çalışmaların yapılması gereklidir.

Eğitim-öğretim alanındaki bu yaratıcı tekniklerle öğrencilerin bir konuyu veya proble-mi metinsel ya da resimle öyküleme yaptırma yoluyla neden-sonuç ilişkileri içinde daha işlevsel ve doğru biçimde betimlemelerine /açıklamalarına, konu ve problemle ilgili kararlar almaları-na ve çözüm yolları bulmalarına olanak tanıyacak bilgi, beceri ve deneyimleri kazanmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Aynı zamanda tüm bunları gerçekleştirirken grupla işbirliğı yap-mayı ve birlikte çalışmayı, çeşitli sınıf içi ve dışında bireysel ve grupsal aktivitelere katılmayı, çoklu materyal ve kaynaklardan yararlanmayı, düşünce ve bilgi üretmeyi öne çıkartan öğrenci merkezli aktif öğrenme yaşantılarının hazırlanması gerekliliğı ortaya çıkmaktadır.

Bireylerin eğitim ortamlarında zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkileyen öğrenme yaşantıları geçirmelerini sağlamak amacıyla buna uygun yaratıcı öğretim tekniklerini oluşturup geliştirme ve oluşturulmuş olan teknikleri yeniden gözden geçirip revize etme çalışmaları toplumdaki gelişmelere ve bireylerin gereksinim ve isteklerine bağlı olarak sürekli devam edecektir.

KAYNAKÇA

- ATKINSON, C.(2008). Etkili Sunu Tasarımı. (Çev.Tayfun Evyapan). Ankara:Arkadaş.
- BOZKURT, V.(2000). Enformasyon Toplumu ve Türkiye.İstanbul:Sistem.
- CHAPLİN, E.(1994). Sociology and Visual Representation.Oxon:Routledge
- CHATMAN, S.(2008).Öykü ve Söylem-Filmde ve Kurmacada Anlatı Yapısı. (Çev.Özgür Yaren) Ankara: DeKi
- FOSS, B.(2009).Sinema ve Televizyonda Anlatım Teknikleri ve DRAMATURJİ.(Çev. Mustafa K. Gerçeker). İstanbul:Hayalbaz
- GOLDSTEİN, B.(2008). Working with images-A resource book for the language classroom Cambridge: Cambridge University
- HUFF-CORZİNE, L.(1998). Storyboarding 101-Turning Concepts into Visual For www.ibiblio.org/ism/articles/huffcorzine.html (Erişim Tarihi: 2012)
- GANGWER, T.(2009). Visual Impact, Visual Teaching-Using Images to Strengthen Learning California: Corwin.
- KOVACS, A. B.(2010). Modernizmi Seyretmek-Avrupa Sanat Sineması:1950-1980.(Çev. Ertan Yılmaz).Ankara: DeKi.
- MİTCHELL, C., Lange, N. vd., (2011). Before the cameras Roll: Drawing Storyboards to Address Gendered Poverty. Linda Theron, Claudia Mitchell vd.(Ed.), Picturing Research içinde(s.219-231).Rotterdam: Sense.
- REA, P. VE IRVING, D.(2004).Sinema ve Videoda Kısa Film-1.cilt Yapım Öncesi.(Çev.Selçuk Taylaner). İstanbul:Es.
- SİMON, M.(2007). Storyboard-Motion in Art. Burlington: Focal.
- SOLSTAD, A.G.(2009). Storyline-A strategy for Active Learning and Adapted Education <http://media.storyline.se/2012/08/Storyline-norway-paper.pdf> (Erişim Tarihi: 2013)
- TEPETAŞ, G.Ş. vE HAKTANIR, G.(2013). 6 Yaş çocuklarının Temel Kavram Bilgi Düzeylerini Desteklemeye Yönelik Öyküleştirme Yöntemine Dair bir Eğitim Uygulaması. Eğitim ve Bilim.38 (169), 62-79
- YANPAR, T.(2006). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı.Ankara:Anı